

De kloof tussen de juridisch/formele gang van zaken en de praktijk van elke dag wordt er telkens benadrukt en aan de kaak gesteld. Zo wordt gewezen op de fictie van het 'zwijgrecht' van de verdachte bij het vooronderzoek, de zogenaamde letterlijke weergave van het verhoor, waarbij de verdachte vaak niet meer dan 'ja' of 'nee' antwoordt op de vragen van de R.C. Dit raakt immers de kern van het vooronderzoek en zet de rol van de R.C. op de helling. Hij mag dan een bekwaam jurist zijn of een bekwaam debatteur, waartoe wendt hij deze eigenschappen aan?

Bijzondere aandacht krijgt de Voorlopige Hechtenis. De auteur slaagt erin deze technische aangelegenheid inzichtelijk te maken voor de niet-jurist. Daarbij zoekt hij naar de impliciete vooronderstellingen die aan de grondslag liggen van een R.C. om een Voorlopige Hechtenis te bevelen.

'Als ze erachter komen, is het fout. Als ze er niet achter komen is het goed!' Met deze populaire uitspraak schetst A. Frid in een volgend hoofdstuk het portret van de verdachte. Deze wordt in het vooronderzoek vaak overladen met onthullende, onbegrijpelijke kwalificaties en stigma's: recidivist, toxicomaan, werkloze, vreemdeling, landloper, ...

Aandacht krijgen ook de figuranten in het hele toneel: de advocaten, de 'picketdiensten' die ondergebracht zijn in een groot aantal bureaus voor Rechtshulp, de tolken, de getuigen, de deskundigen.

Bij de belichting van de reclasseringsraden, voor het verlenen van 'vroeghulp', komt de auteur tot gelijkaardige conclusies die getrokken worden in het Ronde Tafelgesprek over de meningen van maatschappelijk werkers (*Panopticon*, 1982, 329 e.v.): de numerieke zwakte van het aantal reclasseringswerkers, de 'pottekijker'-appreciatie door de gerechtelijke overheid, ...

Tot slot handelt het boek over de werking van de Raadkamer in de praktijk met de besluitvorming aldaar. In het laatste hoofdstuk laat de auteur nog eens de R.C. aan het woord: hoe reflecteert hij over dit alles?

'*Panklaar voor de zitting*' kan gelezen worden door een ruime lezerskring. Het is een 'must' voor elkeen die op een of andere wijze te maken heeft met het vooronderzoek in strafzaken en die noch van de juridische, noch van de feitelijke gang van zaken op de hoogte is.

De populariteit van dit boek is zijn grote verdienste, maar ook zijn beperking: de wetenschapper mist er voetnoten, kwantitatieve en statistische gegevens, literatuurlijst en verwijzingen, die bewust door de auteur werden gemeden.

'*Panklaar voor de zitting*' past in het boekenrek van welzijnswerkers, justitiële hulpverleners, studenten in de rechten en criminologie, alsmede politionele en rechterlijke ambtenaren.

Koenraad Timmerman

Mortier, G., Verkeerssignalisatie, Uitgeverij Vanden Broele, Brugge, 1981, losbladig, 264 p.

Uw recensent is geen verkeersdeskundige. Het voordeel van dit nadeel is dat hij dan ook goed geplaatst is om te beoordelen, als leek dan, in hoeverre de auteur erin geslaagd is om één van de bedoelingen die hem in de reclamefolder voor dit werk wordt toegeschreven, met name het hoe en waarom van de verkeerssignalisatie duidelijk maken voor de gewone weggebruiker, heeft waargemaakt. Eerst een woord echter over de inhoud en de structuur van dit werk.

Na een algemene inleiding, waarin het belang van de verkeerssignalisatie voor de stroomlijning en de veiligheid van het verkeer wordt toegelicht, en na een overzicht van de desbetreffende wettelijke en reglementaire bepalingen, volgt een zeer systematische uiteenzetting van de in de wegcode onderscheiden categorieën van verkeerstekens: de verkeerslichten, de verkeersborden en de wegmarkeringen. De auteur beperkt er zich niet toe de betekenis van de verkeerstekens toe te lichten; bij elk van de verkeerstekens wordt aandacht besteed aan de plaatsingsvoorwaarden, hetgeen dit werk onmiddellijk bruikbaar maakt voor eenieder die verantwoordelijkheid draagt in de organisatie van het wegverkeer, terwijl tenslotte ook bij elk verkeersteken de relatie met andere verkeerstekens wordt blootgelegd. In een laatste onderdeel van het boek wordt aandacht besteed aan de problematiek van de signalisatie van werken en verkeersbelemmeringen.

Dit werk is onbetwistbaar een belangrijk instrument voor eenieder die verantwoordelijkheid draagt voor de verkeerssignalisatie en méér bepaald voor de plaatsing ervan. Alhoewel diegenen die belast zijn met de controle op de naleving van de wegverkeersreglementering met vrucht dit werk zullen consulteren, dat uitmunt door zijn helderheid en betrouwbaarheid, zou de bruikbaarheid van dit werk voor deze categorie van gebruikers gevoelig hoger liggen, mocht de auteur ook systematisch de wettelijke en reglementaire bepalingen hebben aangeduid die de besproken verkeerssignalisaties relevant maken voor het verkeersstrafrecht. Daardoor zou dit werk ook een universeler praktisch karakter krijgen en het belangwekkender maken én voor de 'gewone' rechtspractici, én voor de 'gewone' weggebruikers, die méér met de geboden en de verboden geconfronteerd worden die in 'geplaatste' verkeerssignalisatie besloten liggen, dan met de problematiek van 'te plaatsen' verkeerssignalisatie. Deze laatste bedenking doet evenwel niets af aan onze waardering voor dit werk, in het perspectief van de bevordering van de verkeersveiligheid. Zoals R. Poté in zijn inleiding op dit werk terecht schreef is dit geen werk om in de bibliotheek te staan, maar een werkinstrument voor dagelijks gebruik.

Lieven Dupont

Revue Interdisciplinaire d'Etudes Juridiques, 1982/8 Jalons pour une épistémologie de la recherche interdisciplinaire en droit, Brussel, 198 p.

Op 3 april 1981 heeft het 'Séminaire interdisciplinaire d'études juridiques' (Brussel) een studiedag georganiseerd over mogelijkheden, moeilijkheden en wenselijkheid van interdisciplinariteit in de studie van het recht. Vertrokken werk van een tekst van François Ost, *Questions méthodologiques à propos de la recherche interdisciplinaire en droit*, inmiddels gepubliceerd in het tijdschrift dat door het seminarie wordt uitgegeven (1981/6). Het hier voorgestelde nummer van de R.I.E.J. bundelt de bijdragen. Het is natuurlijk onmogelijk alle artikels samen te vatten en te commentariëren; ik zal mijn bespreking beperken tot het ziftten van de strikt *epistemologische* problematiek van het interdisciplinair onderzoek uit zes van de negen opgenomen teksten.

Verschillende auteurs analyseren de *bestaande* verhoudingen tussen de menswetenschappen, in de eerste plaats de sociologie en de rechtswetenschap. Uit hun descriptie van de relaties tussen juridische sociologie en recht (J. Com-